

Даценко Т. В.,

студентка,

Інститут екологічної безпеки,

Національний авіаційний університет м. Київ

Науковий керівник: Чабах О. М., старший викладач

ПОВІТРЯНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК КОМПЛЕКСНА ГАЛУЗЬ ПРАВА (ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Розвиток повітряного права в країнах світу відбувався разом з появою цивільної авіації та потребами у використанні повітряного простору. Україні належить повний і виключний суверенітет над повітряним простором України, що є частиною території України. Повітряним простором країни є частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, в тому числі над її територіальними водами (територіальним морем) [2, ст.1].

Інтенсивний розвиток повітряного права незалежної України розпочався з прийняттям у 1993 р. Повітряного кодексу України.

Концепція нового повітряного кодексу України (2011 р.) орієнтована на максимальне врахування сучасних тенденцій розвитку цивільної авіації, міжнародного права, особливо у частині використання повітряного простору, забезпечення безпеки польотів, охорони навколишнього середовища, захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання тощо [5, с. 335].

Юридичною основою правового регулювання правовідносин у сфері цивільної авіації є правові норми, що містяться в Конституції України, Повітряному кодексу України та інших законах і підзаконних актах.

Сучасне повітряне право України покликане визначати правові основи функціонування у нових умовах не тільки цивільної авіатранспортної системи, а й усієї системи юридичних норм щодо використання повітряного простору країни. Це прямо пов'язано із підтримкою складових національної безпеки: політичної, економічної, соціальної, екологічної, а також добробуту громадян країни. У цьому розумінні зведення змісту повітряного права тільки до підгалузі або правового інституту транспортного права не розкриває його місця і ролі у системі права України.

З огляду на це доцільно акцентувати увагу на проблему цілісності повітряного права. Цілісність права взагалі виступає як принцип його існування. В сучасній теорії часто розуміння повітряного права вкладають у термін "законодавство". Проте віднесення того або іншого нормативного акту до певної системи залежить не тільки від змісту самого нормативного акту, але й від розуміння поняття "законодавство" [1, с. 78-82].

Наприклад, в сфері використання повітряного простору окрім базового закону – "Повітряного кодексу України" – активно на-працьовуються підзаконні акти, що регулюють специфіку діяльності цивільної авіації, та норми інших галузей права. Таким чином, повітряне право вміщує блоки законодавства, які регулюють відносини в інших сферах суспільного життя.

Повітряне право України має комплексний характер, оскільки містить норми конституційного права (встановлюються повний і виключний суверенітет України над її повітряним простором), адміністративного права (встановлюється порядок використання, сертифікації та реєстрації повітряних суден і аеродромів, правил безпеки польотів), цивільного права (регулюється перевезення пасажирів багажу, встановлюються цивільно-правова відповідальність перевізника за збереження багажу і вантажу, а також шкоду, заподіяну пасажиром та іншим особам), трудового права (визначає права членів екіпажу). Специфіка відносин щодо використання повітряного простору зумовила необхідність об'єднання відповідних правових норм в єдиному законодавчому акті, повітряному кодексі [4].

Виокремлення повітряного права як автономної підсистеми в загальній системі права України зумовлено його специфічними ознаками, за якими воно відрізняти серед різних галузей права:

- повітряне право за роки незалежності у національній системі права вже історично сформувалося як підсистема – за сукупністю нормативно-правових актів з умовно самостійною функцією, обумовленою правовою природою держави як суверена повітряного простору;

- повітряне право України як система формується не як сукупність, а як множина правових принципів та норм, що у своїй єдності утворюють нову якість відносин, пов'язаних із застосуванням державою гарантій щодо використання її повітряного про-

стору та участю у використанні міжнародного повітряного простору;

- повітряне право України має достатньо високий рівень систематизації у формі кодексу (Повітряного кодексу України) з рецепцією та інтеграцією у нього принципів і норм міжнародних конвенційних положень, рекомендованої практики ІКАО, що регулюють відносини у повітряному просторі;

- повітряне право України має специфічні ознаки у правовідносинах, що визначається у застосуванні спеціальними суб'єктами у повітряному просторі України особливого права з різними цілями;

- повітряне право України наділено особливістю відносин права власності стосовно повітряного простору (атмосферне повітря, як і земля, її надра, водні та інші природні ресурси в нашій країні є об'єктом права власності українського народу);

- повний і виключний суверенітет на повітряний простір України належить тільки державі, що формує специфічні ознаки правового статусу всіх інших суб'єктів повітряного права лише як користувачів повітряного простору;

- повітряне право України містить притаманні тільки йому правові норми та правові категорії стосовно визначення суб'єктних та об'єктних галузевих ознак (наприклад, авіаційний персонал, пілот, екіпаж повітряного судна, експлуатант авіаційної техніки, повітряний транспорт, повітряне судно, авіаційні правила, аеропорт, аеродром, повітряна траса та інші);

- повітряний простір, як предмет правовідносин, обумовлює функціональний зв'язок всіх структурних елементів повітряного права України як цілісної системи.

Література

1. Бобровник С. В., Богінич О. Л. Система законодавства України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. – К. : Наукова думка, 1994. – 315 с.

2. Повітряний кодекс України. Закон України від 04.05 1993 №3167-ХІІ (в ред. ЗУ від 21.10.1997 №590/97-ВР)

3. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48 – 49. – Ст. 536.

4. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посібник. – К. : КНТ, 2008. – 280 с.

5. Тодоров И. Я. Международное публичное право : учебн. пособие / И. Я. Тодоров, В. Н. Субботин, А. В. Филонов – К. : Знання, 2005. – 414 с.

УДК 341:347.82 (043.2)

Дудник Н. С.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Макеева О. М., старший викладач

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Історія становлення та розвитку міжнародного повітряного права це досить складний та змістовний процес, а тому є актуальним у наш час. Актуальність дослідження теми зумовлена науково-технічним розвитком у галузі авіації та її впливом на міжнародні відносини. Одним з перших міжнародно-правових актів у цій сфері стала багатостороння Паризька конвенція 1919 р., у якій визначалося право кожної держави на повний і винятковий суверенітет над повітряним простором. Це стало початком формування нової галузі – міжнародного повітряного права. Міжнародне повітряне право – це галузь міжнародного права, принципи і норми якої регулюють правовий статус повітряного простору і режими його використання в цілях аеронавігації. Міжнародний повітряний простір охоплює простори, розташовані над водною поверхнею за межами територіальних вод прибережних держав, а також простір над сухопутною та водною територією Антарктиди. У міжнародному повітряному просторі діє принцип свободи польотів, який був зазначений у Чиказькій конвенції 1944 р. Він включає право будь-якої держави здійснювати в міжнародному, тобто у відкритому, повітряному просторі вільні та безперешкодні польоти будь-яких повітряних суден [1, с. 10]. Правовий режим недержавного, міжнародного повітряного простору встанов-